

11. Yak orhanizuvaty tsenry profesiinoho rozvytku pedahohiv i reorhanizuvaty naukovo-metodychni ustanovy – rekomendatsii MON [How to organize centers for professional development of teachers and reorganize scientific and methodological institutions - recommendations of the Ministry of Education and Science]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-organizuvati-centri-profesijnogo-rozvitku-pedagogiv-i-reorganizuvati-naukovo-metodychni-ustanovi-rekomendaciyi-mon> [in Ukrainian].
12. Redecker C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Punie Y. (Ed.). Luxembourg: Publications Office of the European Union, 95. DOI:10.2760/159770 [in English].
13. Kovalchuk V. Profesiyni rozvytok uchyteliv: zarubizhnyi dosvid [Professional development of teachers: foreign experience]. *Osvitnia polityka*. URL: <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika/485-profesijnij-rozvytok-uchyteliv-zarubizhnyj-dosvid> [in Ukrainian].
14. Spivpratsia z yevropeiskym fondom osvity [Cooperation with the European Education Fund]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpratsia-z-mizhnarodnimi-organizacijami/spivpratsia-z-jevropeiskim-fondom-osviti> [in Ukrainian].
15. Startuvav mizhnarodnyi proekt «Dosvid Estonii na pidtrymku reformam profesiinoi osvity v Ukraini, Volynska oblast» [The international project «Estonian Experience in Support of Vocational Education Reforms in Ukraine, Volyn Region» was launched]. *Navchalno-metodychni tsestry profesiino-tekhnicnoi osvity u Volynskii oblasti*. URL: http://nmc-ptv.volyn.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=783:startuvav-mizhnarodnyi-proekt-dosvid-estonii-na-pidtrymku-reformam-profesiinoi-osvity-v-ukraini-volynska-oblast&catid=78&Itemid=475 [in Ukrainian].
16. Dualna forma navchannia robitnykiv – zmist Mizhnarodnoho proektu na Dnipropetrovshchyni [Dual form of training of workers - the content of the International project in Dnepropetrovsk region]. *Navchalno-metodychni tsestry profesiino-tekhnicnoi osvity u Dnipropetrovskii oblasti*. URL: https://nmc-ptv.dp.ua/2020/2020_08_26.htm [in Ukrainian].
17. Erasmus+ Project PAGOSTE. URL: <https://pagoste.eu/> [in English].
18. WORLDSKILLS. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/worldskills> [in Ukrainian].
19. EU4SKILLS. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/eu4skills> [in Ukrainian].

Отримано редакцією 24.12.2020 р.

УДК 378:373.3.091.33-027.22-051]:005.336.5
DOI: 10.31376/2410-0897-2020-2-43-37-43

РЕАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ

Замятна Оксана Леонідівна

начальник відділу практики і працевлаштування НМЦ стандартизації та якості освіти
Київський університет імені Бориса Грінченка
e-mail: o.zamiatna@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-0707-1501

У статті розглянуто основні аспекти здійснення психолого-педагогічного супроводу майбутніх учителів початкових класів при проведенні педагогічної практики. Зокрема, порушено питання щодо його впливу на професійну адаптацію студентів до середовища закладу загальної середньої освіти. З'ясовано погляди студентів на необхідність упровадження спеціальних педагогічних умов для їхньої професійної адаптації в процесі педагогічної практики. Уточнено сутність та зміст психолого-педагогічного супроводу, узагальнено основні шляхи його реалізації та форми здійснення; визначено завдання супроводу студентів, спрямовані на підвищення рівня професійної адаптації. Проведено аналогію між психолого-педагогічним супроводом практикантів з такими ж формами надання допомоги майбутнім фахівцям, як наставництво та коучинг в освіті.

Ключові слова: база практики; учитель початкових класів; керівник практики; педагогічна практика; педагогічна взаємодія; професійна адаптація; психолого-педагогічний супровід; професійна підготовка.

Постановка проблеми. Проблема професійної підготовки вчителів початкових класів, здатних якісно виконувати вимоги професійного стандарту, швидко адаптуватись до умов професійного середовища та освітнього процесу, не втрачає своєї актуальності, особливо в сучасний період трансформацій у суспільному житті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результативність особистісно-професійного становлення вчителя початкових класів значною мірою залежить від успішної адаптації до професійного середовища та умов виконання професійних функцій. Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителів початкових класів розглянуто в дослідженнях

О. Дубасенюк, Г. Бондаренко, С. Мартиненко, О. Матвієнко, Т. Мієр, О. Савченко та інших учених.

Питанням професійної адаптації молодих фахівців приділено значну увагу науковців. Професійну адаптацію як вид адаптації, що має структуру, зміст, форми і механізми, у своїх наукових працях вивчали Я. Абсалямова, О. Бурмістрова, О. Галус, С. Кулик, О. Мороз, Н. Ничкало, І. Лученцова та інші дослідники. Здійснений аналіз наукових джерел дозволяє під професійною адаптацією майбутнього вчителя початкових класів розуміти процес пристосування майбутнього вчителя до професійної діяльності, її умов, досягнення планової продуктивності праці та відповідності між професійними намірами, інтересам, якостями особистості та вимогами професійного стандарту.

Для уникнення труднощів у подальшій професійній діяльності майбутні вчителі початкових класів у період навчання у закладі вищої світи мають не лише засвоїти теоретичні знання, але і здобути практичний досвід застосування їх у педагогічній діяльності. Педагогічна практика виступає надважливою складовою професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, що передбачає набуття досвіду щодо особливостей здійснення навчально-пізнавальної діяльності в умовах реального освітнього процесу початкової школи та сприятиме його професійній адаптації. Науково-методичні аспекти організації педагогічної практики висвітлюються у дослідженнях Н. Казакової, С. Кари, Л. Кацовой, Н. Кипиченко, Л. Хомич та інших науковців, проте комплексний аналіз психолого-педагогічного супроводу в процесі педагогічної практики як необхідної педагогічної умови професійної адаптації майбутніх учителів початкових класів не було здійснено.

Мета статті полягає у розкритті змісту психолого-педагогічного супроводу студентів – майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики як важливої педагогічної умови їхньої професійної адаптації, встановлення основних форм та засобів для його здійснення.

Виклад основного матеріалу. Нами встановлено, що процес професійної адаптації є не стихійним, а педагогічно керованим та динамічним. Опитування студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня показало, що майже всі опитані студенти (91 %) погоджуються з твердженням щодо необхідності створення педагогічних умов професійної адаптації у процесі педагогічної практики.

Під психолого-педагогічним супроводом професійної адаптації майбутнього вчителя початкових класів у процесі проходження практики розуміємо цілеспрямований процес аналізу, розвитку та корекції педагогічної діяльності практиканта на етапі його входження у професійне середовище.

Здійснення психолого-педагогічного супроводу в процесі педагогічної практики спрямовано на виконання таких завдань: виявлення професійних якостей студентів у процесі виконання завдань практики; створення сприятливого освітнього середовища; попередження виникнення у практикантів проблемних ситуацій та труднощів; сприяння налагодженню міжособистісних взаємин практиканта з учнями, вчителем, батьками учнів, іншими практикантами, адміністрацією бази практики, окремими вчителями та педагогічним колективом у цілому; підвищення мотивації до проходження педагогічної практики.

Форми здійснення психолого-педагогічного супроводу в процесі педагогічної практики. Реалізація психолого-педагогічного супроводу майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики передбачає індивідуальне та групове наставництво та відбувається шляхом закріплення за кожним студентом керівника-викладача практики від закладу вищої освіти, який є досвідченим фахівцем з початкового навчання та зможе надати кваліфіковану допомогу практиканту. Одним із основних напрямів діяльності викладача, призначеного від ЗВО для безпосереднього керівництва практикою, є сприяння професійній адаптації студентів-практикантів та діагностика її результативності. Серед завдань викладача-керівника практики є передавання студентам педагогічного досвіду, підтримка професійного становлення майбутнього вчителя, формування у практикантів належних особистісних і професійних якостей, необхідних для ефективної діяльності у ролі вчителя.

Чинне законодавство до певної міри повертає систему наставництва в освіті через запровадження педагогічної інтернатури. Так, у Законі України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) зазначено, що педагогічна інтернатура – це «система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності». Педагогічна інтернатура має реалізуватися через здійснення таких заходів, що забезпечать здобуття та/або вдосконалення професійних компетентностей і педагогічної майстерності педагогічного працівника, який не має досвіду професійної діяльності протягом першого року роботи, зокрема (стаття 23): «супровід та підтримка у педагогічній діяльності з боку досвідченого педагогічного працівника (педагога-наставника); різні форми професійного розвитку (відвідування навчальних занять, опрацювання відповідної літератури тощо)» [1].

Управління професійною адаптацією в ході психолого-педагогічного супроводу полягає у детальному інформуванні студента про базу практики, про освітній процес в цьому закладі, а також в організації взаємодії з усіма суб'єктами педагогічного процесу. Водночас при проходженні педагогічної практики за здобувачем також закріплюється керівник від бази практики, який фактично стає наставником практиканта в цій установі.

На нашу думку, важливим є те, щоб заклади вищої освіти і заклади загальної середньої освіти, які є базами для проходження студентами педагогічної практики і водночас потенційними роботодавцями, ефективно взаємодіяли між собою щодо управління діяльністю майбутніх учителів на умовах партнерства.

Необхідним є як ретельний добір шкіл, які будуть базовими для практичної підготовки студентів, так і добір керівників від бази практики вже безпосередньо у школі. Серед вимог до закладів освіти, що виступають базами практики, є не лише належний рівень матеріально-технічного забезпечення, але і високий рівень професійної майстерності педагогічного колективу школи, оскільки саме власний приклад успішного шкільного вчителя, який буде керівником практики від базового закладу, створить сприятливі умови для професійної адаптації майбутнього фахівця. Важливою складовою педагогічного супроводу професійної адаптації, який здійснює призначений базою практики керівник-наставник майбутнього вчителя, є створення ефективного професійного адаптивного середовища. Вивчення перспективного педагогічного досвіду посідає особливе місце в генезі розвитку практичної підготовки майбутніх учителів. Важливим є чітке усвідомлення керівником від бази практики мети кожного виду педагогічної практики та вмінь, якими студенти повинні оволодіти під час проходження того чи іншого виду практики. Доцільним вважаємо не лише розуміння керівником, призначеним базою практики, поставлених перед студентами завдань педагогічної практики, а також його безпосередня участь у визначенні цих завдань на етапі розроблення програми практики.

Психолого-педагогічний супровід передбачає організовану взаємодію суб'єктів професійної діяльності – майбутнього вчителя початкових класів, викладача-керівника та керівника від бази практики. Зазначена взаємодія спрямована на надання допомоги студентам-практикантам у переході з одного на інший рівень професійної адаптації. Згідно з визначенням поняття «педагогічна взаємодія», поданим О. Матвієнко, вона виступає «детермінованим освітньою ситуацією, опосередкованим соціально-психічними процесами зв'язком суб'єктів освіти, що веде до кількісних і/або якісних змін якостей і станів цих суб'єктів» [2, с. 44]. Ця дефініція становить основу до розкриття сутності професійної адаптації майбутнього вчителя початкових класів у процесі педагогічної практики. На думку О. Легун, «одним із найважливіших напрямів оптимізації педагогічної взаємодії є підготовка до неї самих суб'єктів, формування у них готовності та здатності організовувати взаємодію на найвищому – суб'єкт-суб'єктному рівні» [3, с. 2], що передбачатиме рівноправність суб'єктів взаємодії – викладачів і студентів та особистісну орієнтованість. Так, закріплений викладач-керівник практики, який здійснює психолого-педагогічний супровід студентів-практикантів, є суб'єктом, що супроводжує професійне становлення студентів та їхню професійну адаптацію.

Входження практиканта у сферу професійної діяльності можна умовно поділити на

декілька етапів: ознайомчий, основний, підсумковий. На першому, ознайомчому, етапі безпосередній керівник практики має з'ясувати ті важливі фактори, які можуть впливати на успішність його адаптації як позитивно, так і негативно. До таких факторів можна віднести найбільш виражені риси і якості характеру, домінантні психоемоційні стани, рівень знань та досвіду тощо. Під час проходження основного етапу практики головне завдання керівника практики полягає у спільному плануванні діяльності, концентрації уваги практиканта на дотриманні дисципліни, наданні порад та рекомендацій для упередження можливих помилок, що пов'язані з неадекватною самооцінкою своїх можливостей, тощо.

Зміст психолого-педагогічного супроводу професійної адаптації студентів у процесі педагогічної практики має реалізовуватися в [4, с. 55]:

- оцінюванні реального рівня його професійної адаптованості;
- наданні допомоги у підвищенні професійної майстерності практиканта;
- сприянні розвитку внутрішньої професійної мотивації майбутнього вчителя початкової школи;
- профілактиці виникнення труднощів та кризи, що виникає внаслідок невідповідності професійних очікувань і реальної професійної дійсності у процесі педагогічної практики, допомога у її подоланні;
- попередженні виникнення професійного вигорання тощо.

Водночас психолого-педагогічний супровід у процесі педагогічної практики вимагає цілеспрямованого педагогічного стимулювання мотивації практикантів до професійної діяльності, особливо у ході спостереження за діяльністю вчителя-практика, коли у практиканта починає формуватися власне ставлення до цієї професії у реальному виробничому середовищі. Це, у свою чергу, стає передумовою успішної професійної адаптації майбутніх учителів.

Психолого-педагогічний супровід майбутнього вчителя початкових класів у процесі проходження ним педагогічної практики можна реалізувати шляхом створення ситуації успіху, що може забезпечити кожному студенту можливість уявити власні перспективи в обраній професії, чітко зрозуміти власні уявлення про свої професійні якості, рівень сформованості фахових компетентностей, дослухатися до власних почуттів і думок [5, с. 124].

На нашу думку, з метою найбільшої ефективності педагогічної практики в аспекті професійної адаптації майбутніх учителів початкових класів її варто проводити на кожному навчальному курсі. Так, проведення практики в освітніх закладах Європи відбувається «з дотриманням принципу неперервності, що, у свою чергу, спричинює організацію практики як системи, складники якої реалізуються на кожному році студентського навчання» [6, с. 135].

Виробнича педагогічна практика, що відбувається на 4 курсі навчання майбутніх учителів початкових класів, передбачає найбільшу самостійність практикантів у власній професійній діяльності порівняно з іншими видами практики. Це, звичайно, є логічним, проте створює ряд ризиків щодо професійної адаптації майбутнього вчителя початкових класів. Вважаємо, що під час виробничої практики психолого-педагогічний супровід зі сторони викладача-керівника та керівника від баз практики має бути максимально цілеспрямованим та активним, не зменшуючи самостійності студентів під час проведення уроків та в позаурочній діяльності. Таку самостійність можливо забезпечити, застосовуючи особистісно орієнтований підхід при організації практичної підготовки студентів, за якого психолого-педагогічний супровід спрямований на особистість студента, задоволення його освітніх потреб, передбачає забезпечення свободи його суджень і дій, надання йому педагогічної підтримки.

При наданні адаптаційної підтримки в ході психолого-педагогічного супроводу практики керівникові доречно використовувати такі вислови: «Не сумнівайся у позитивному результаті», «Тільки ти міг би...», «У тебе обов'язково вийде...», «Можливо краще почати з...», «Найбільше тобі вдалося...». За І. Лученцовою, ця підтримка поділяється на такі етапи: 1) діагностичний (визначається проблема; 2) пошуковий (відбувається спільний пошук причин і шляхів їх вирішення, обговорюються можливі наслідки); 3) проектувальний (відбувається розділення функцій за вирішенням проблеми, намічаються шляхи взаємодії; 4) діяльнісний (діє сам практикант, а керівник схвалює, захищає і корегує його дії); 5) рефлексивний

(обговорюються попередні етапи діяльності, з'ясовується, наскільки вирішена проблема) [4, с. 156–157].

На нашу думку, близьким до процесу наставництва, що здійснює призначений кафедрою керівник під час психолого-педагогічного супроводу в процесі проведення практики майбутніх учителів початкових класів, є педагогічний коучинг. Адже діяльність керівника практики спрямовується на те, щоб на допомогти студентам зрозуміти власні здібності у процесі виконання завдань практики та навчитися їх найбільш оптимально використовувати у власній професійній діяльності. Зазначене і є метою педагогічного коучингу згідно з дослідженням О. Петренко [7, с. 64].

Дослівно «коучинг» у перекладі (з англ. – to coach) означає «тренувати». Власне, поняття «коучинг» нещодавно ввійшло до педагогічного поняттєвого апарату зі сфери психології та бізнесу переважно для означення діяльності, пов'язаної з консультуванням, наставництвом. За висловленням С. Романової, коучинг – це «взаємостосунки між викладачем і студентами, коли викладач ефективно організовує процес пошуку студентами кращих відповідей на питання, що їх цікавлять» [8, с. 83].

Метою коучингу в освіті є «розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента, розвиток особистості через делегування відповідальності, досягнення високого рівня відповідальності й усвідомлення у всіх учасників коучингу» [8, с. 84]. В основі коучингу лежить взаємодія, спрямована на мотивацію та натхнення студентів, стимулювання їх до творчого пошуку вирішення завдань практики. На відміну від наставництва особа, яка здійснює педагогічний коучинг, має володіти техніками проведення тренінгів.

Коуч не дає практикантам чітких рекомендацій та інструкцій, він допомагає відшукати власні шляхи до вирішення педагогічних ситуацій у процесі педагогічної практики. При цьому важливим є те, що студент сам приймає рішення та несе відповідальність за свої дії та результат цих дій. Нами встановлено, що технологію педагогічного коучингу доцільно застосовувати у процесі психолого-педагогічного супроводу саме на етапі виробничої практики на 4 курсі, оскільки технологія коучингу спрямована на подолання проблеми низької мотивації студентів, саме її застосування приводить до підвищення рівня професійної адаптації майбутнього учителя початкових класів у процесі педагогічної практики.

За результатами анкетування студентів спеціальності 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) освітнього рівня з'ясовано, що більшість респондентів (67,37 %) висловились щодо важливості та необхідності здійснення психолого-педагогічного супроводу студентів початкових класів для власної професійної адаптації у процесі проходження педагогічної практики. Результати відповідей студентів на основі запропонованого переліку педагогічних умов професійної адаптації (з можливістю обрати кілька варіантів) відображено на рис. 1.

Рис. 1. Педагогічні умови професійної адаптації в процесі педагогічної практики

Висновки. Здійснення психолого-педагогічного супроводу майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики спрямовано на: виявлення професійної мотивації студента та, за необхідності, вчасне стимулювання її з метою вироблення у практиканта ціннісного ставлення до професійної діяльності; виявлення та подолання у практиканта психолого-педагогічних бар'єрів, труднощів та попередження педагогічних конфліктів; розкриття фізіологічних та психологічних ресурсних можливостей студентів та виявлення їхніх професійних якостей.

Таким чином, педагогічний супровід майбутнього вчителя початкової школи на етапі його первинної професійної адаптації у процесі педагогічної практики необхідно спрямовувати на створення умов гармонійного професійного розвитку, завдяки формуванню позитивного ставлення та готовності до професійної діяльності, успішному освоєнню студентом професійної ролі вчителя.

Перспективою подальшого дослідження розглядаємо розроблення методичних рекомендацій до здійснення психолого-педагогічного супроводу в процесі педагогічної практики.

Список використаної літератури

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 року № 463-IX: станом на 01.08.2020 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/46320?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83#w1_2 (дата звернення: 11.11.2020).
2. Матвієнко О. В. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної взаємодії: монографія. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 384 с.
3. Легун О. М. Розвиток у педагогів орієнтації на суб'єкт-суб'єктну взаємодію у процесі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2005. 20 с.
4. Лученцова І. С. Адаптація до професійної діяльності студентів педагогічного коледжу в процесі педагогічних практик: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2015. 342 с.
5. Кипиченко Н. С. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 311 с.
6. Мієр Т., Бондаренко Г. Практичні аспекти професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах євроінтеграції. *Освітологічний дискурс*. 2020. Вип. 1. С. 131–142. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.11>.
7. Петренко О. Педагогічний коучинг у діяльності вчителя в контексті реалізації концепції «Нова українська школа». *Нова педагогічна думка*. 2018. № 1(93). С. 62–66.
8. Романова С. М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті. *Вісник Нац. авіац. ун-ту*. 2010. Вип. 3. С. 83–86.

REALISATION OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE PROCESS OF THEIR PROFESSIONAL ADAPTATION

Zamiatna Oksana

Head of Students' Practice and Employment of the Scientific and Methodological Center
for Standardization and Quality of Education Department
Borys Grinchenko Kyiv University

Introduction. *The article considers aspects of psychological and pedagogical support of future primary school teachers during pedagogical practice. In particular, the question of its impact on the professional adaptation of students to the environment of general secondary education is raised.*

The purpose of the article is to reveal the content of psychological and pedagogical support of students – future primary school teachers in the process of pedagogical practice as an important pedagogical condition for their professional adaptation, the establishment of basic forms and means for its implementation.

Methods. *The following methods were used for the purpose realization – analysis and generalization of scientific literature, questionnaire, systematization and generalization of the studied information.*

Results. *The views of students on the need for special pedagogical conditions for their*

professional adaptation in the process of pedagogical practice were clarified. The essence and content of psychological and pedagogical support were specified, the main ways of its realization and forms of realization were summarized; the tasks of accompanying future primary school teachers, which is aimed at improving the level of their professional adaptation, were identified. The main requirements for educational institutions, which are the base of practice for future primary school teachers, were indicated. It has been determined that psychological and pedagogical support of students in the process of practice is realized by appointing mentors to students who analyze, develop and regulate the pedagogical activities of the future teacher at the stage of his entry into the professional environment. It has been established that psychological and pedagogical support provides for the organized interaction of the future primary school teacher, the mentor of the higher educational institution and the mentor from the base of practice.

Originality. *The scientific significance of the study results is to highlight the importance of correctly providing psychological and pedagogical support to future primary school teachers in the process of pedagogical practice for their successful professional adaptation.*

Conclusion. *Therefore, pedagogical support of future primary school teachers at the stage of their initial professional adaptation in the process of pedagogical practice should be aimed at creating conditions for harmonious professional development, through the formation of a positive attitude and readiness for professional activity, successful mastering of the professional role of a teacher.*

Key words: *base of practice; primary school teacher; mentor of practice; pedagogical practice; pedagogical interaction; professional adaptation; psychological and pedagogical support; professional training.*

References

1. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16.01.2020 № 463-IX [Law of Ukraine On Complete General Secondary Education from 16.01.2020 № 463-IX]. zakon.rada.gov.ua. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83#w1_2 [in Ukrainian].
2. Matvijenko O. (2009). Pidhotovka maibutnix uchyteliv do pedahohichnoi vzaiemodii : monohrafiia [Preparation of future teachers for pedagogical interaction : monograph]. Kyiv : NPU Dragomanova, 384 [in Ukrainian].
3. Lehun O. (2005). Rozvytok u pedahohiv oriientatsii na subiekt-subiektnu vzaiemodiiu u protsesi pislidyplomnoi osvity [Development of teachers' orientation on subject-subject interaction in the process of postgraduate education]: Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv, 20. [in Ukrainian].
4. Luchencova I. (2015). Adaptatsiia do profesiinnoi diialnosti studentiv pedahohichnoho koledzhu v protsesi pedahohichnykh praktyk [Adaptation to the professional activity of students of pedagogical college in the process of pedagogical practices]: Candidate's thesis. Kharkiv, 342. [in Ukrainian].
5. Kupychenko N. (2016). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv pochatkovoii shkoly u protsesi pedahohichnoi praktyky [Formation of communicative competence of future primary school teachers in the process of pedagogical practice]: Candidate's thesis. Kyiv, 311. [in Ukrainian].
6. Miier T., Bondarenko H. (2020). Praktychni aspekty profesiinnoi pidhotovky vchytelia pochatkovoii shkoly v umovakh yevrointehratsii [Practical aspects of the primary school teacher professional training under the conditions of european integration]. Osvitolohichniy dyskurs, 1 (28), 131–142. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.11> [in Ukrainian].
7. Petrenko O. (2018) Pedahohichniy kouchynh u diialnosti vchytelia v konteksti realizatsii kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Pedagogical coaching in the activities of teachers in the context of the implementation of the concept of «New Ukrainian School»]. Nova pedahohichna dumka – New pedagogical thought, 1(93), 62–66. [in Ukrainian].
8. Romanova S. (2010) Kouchynh yak nova tekhnolohiia v profesiinii osviti [Coaching as a new technology in vocational education]. Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu – Bulletin of the National Aviation University, 3, 83–86. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 21.12.2020 р.